MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 51: 550 lat druku w Polsce – czy na Zachodzie w końcu w to uwierzą?

Tematyka

Program dotyczy zagadnień związanych z rozwojem drukarstwa w Polsce. Dyskutanci omawiają historyczne, kulturowe i polityczne uwarunkowania rozwoju drukarstwa w Polsce oraz zwracają uwagę na konsekwencje, jakie wynalezienie druku miało na życie w Polsce w różnych aspektach.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/0leF8lI9bqQ
- zwiastun programu: https://youtube.com/shorts/g-A8zgwQrN8?feature=share

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od swobodnej dyskusji na tematy: co ludzkości przyniosło wynalezienie pisma oraz co przyniosło wynalezienie druku. Zainspirowanie burzy mózgów na temat: kto skorzystał, a kto stracił na rozprzestrzenieniu się piśmiennictwa i czytelnictwa.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 51: 550 lat druku w Polsce – czy na Zachodzie w końcu w to uwierzą?

Część 1/3:
Co można znaleźć za szafą

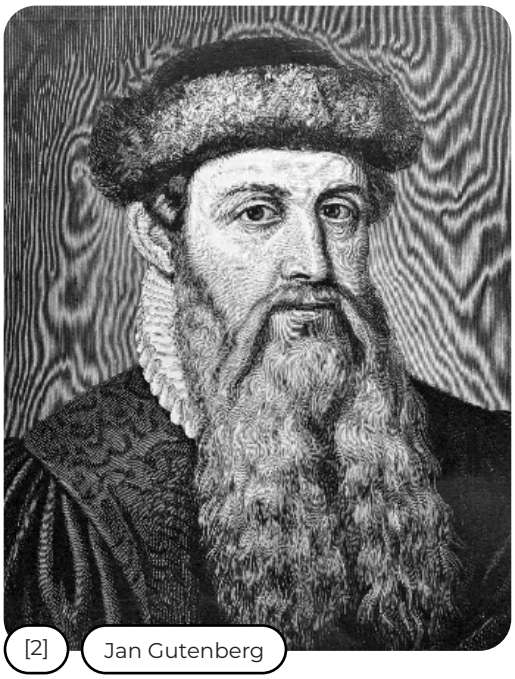
Emisja pierwszej części programu:
(0:20– 17:20)

Pytania i zagadnienia do dyskusji

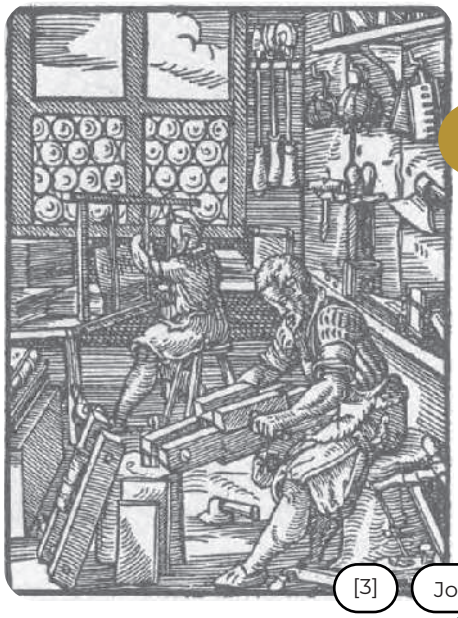
1. W jakich okolicznościach odnaleziono najstarszy druk krakowski (Almanach Cracoviense - kalendarz na rok 1474). Co zawierał ten almanach?
2. Kogo – bardzo istotnego z punktu widzenia rozwoju drukarstwa – przedstawia poniższa grafika [2]?
3. Co w przeszłości było drukowane w największych nakładach?
4. Jacy specjaliści byli w dawnych czasach zaangażowani w produkcję książek?

[1] Almanach Cracoviense, 1474

[2] Jan Gutenberg

[3] Jost Amman, Buchbinder

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 51: 550 lat druku w Polsce – czy na Zachodzie w końcu w to uwierzą?

5. Jak zmieniała się w czasie forma opraw książek? Z czego były wykonane kiedyś i jak to ewoluowało?
6. Czy książki zawsze były sprzedawane w docelowych oprawach?
7. Jak w przypadku książek drukowanych w dawnych czasach rozwiązywano problem kolorowych ilustracji?

[4] Statut Łaskiego, 1506

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 51: 550 lat druku w Polsce – czy na Zachodzie w końcu w to uwierzą?

Część 2/3:
Haller, Ungler i inni

Emisja drugiej części programu: **(17:20–29:40)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

8. Na czym polegała specyfika XV-wiecznego drukarstwa polskiego? Z czego specyfika ta wynikała?
9. Kto założył pierwszą drukarnię, która drukowała w cyrylicy i gdzie ta drukarnia się znajdowała?
10. Z jakich powodów Kraków stał się w XV i XVI wieku istotnym ośrodkiem drukarskim?
11. Jakie znane krakowskie rody drukarskie odegrały rolę w rozwoju polskiego drukarstwa?
12. Kiedy i dlaczego język polski zaczął pojawiać się w druku?
13. Jaka była rola kobiet w rozwoju drukarstwa?
14. Z jakimi okolicznościami wiązało się podupadanie polskiego drukarstwa począwszy od połowy XVII wieku?

Część 3/3:
Książka to skarb... nie tylko duchowy

Emisja trzeciej części programu: **(29:40–44:23)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

15. Czy pojawienie się druku sprawiło, że czytelnictwo stało się od razu powszechnie dostępne? Kto mógł pozwolić sobie na książki w XV i XVI wieku?
16. Od czego zależały ceny książek w dawnych czasach?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 51: 550 lat druku w Polsce – czy na Zachodzie w końcu w to uwierzą?

17. Z czego zasłynął Baltazar Behem?

18. Czy drukarstwo na przełomie XV i XVI wieku było traktowane jak perspektywiczny biznes?

19. W jakich nakładach drukowane były książki XVI wieku? Od czego te nakłady zależały?

20. Jak można interpretować stwierdzenie, że książka drukowana zakończyła monopol informacyjny Kościoła?

21. Dlaczego Maciej Miechowita przy okazji drugiego wydania swej kroniki musiał dokonać zmian? Z jakich przyczyn pojawił się ten jeden z pierwszych przejawów cenzury w drukarstwie?

[5] Kodeks Baltazara Behema, pocz. XVI w.

[6] Strona tytułowa II wydania Kroniki Polskiej Macieja Miechowity

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Jan Gutenberg – żyjący w XV wieku niemiecki rzemieślnik i wynalazca metody druku. Najbardziej znanym dziełem wydrukowanym przez Gutenberga wynalezioną metodą była tzw. Biblia Gutenberga drukowana w latach 1452–1455.

Statut Łaskiego – dokument opracowany przez kanclerza wielkiego koronnego Jana Łaskiego zawierający wszystkie dotenczas wydane statuty, konstytucje sejmowe i inne dokumenty państwowe oraz traktaty międzynarodowe dotyczące Polski. Opracowany przez Łaskiego dokument, zawierający również tekst Bogurodzicy, został w 1506 roku wydrukowany w Krakowie w drukarni Jana Hallera. Kilkanaście egzemplarzy wydrukowano na pergaminie, a 150 egzemplarzy na papierze.

Baltzar Behem – związany z Krakowem mieszczanin i urzędnik, pełniący w latach 1500–1508 bardzo istotną funkcję notariusza miejskiego. W historii zapisał się jako fundator i częściowo twórca Kodeksu (zwanego Kodeksem Baltazara Behema) zawierającego odpisy przywilejów, statutów i innych ważnych z punktu widzenia funkcjonowania Krakowa dokumentów. Kodeks, ofiarowany przez Behema radzie miejskiej w 1505 roku, został wykonany w formie rękopisu.

Maciej Miechowita – żyjący w latach 1457–1523 uczony, lekarz, astrolog i pisarz związany z Krakowem i Akademią Krakowską. Autor dzieła Chronica Polonorum czyli pierwszych wydanych drukiem (pierwsze wydanie 1519, drugie wydanie poprawione 1521) dziejów Polski.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej rozwoju drukarstwa i czytelnictwa w Polsce (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Uświadomienie jak duże znaczenie dla rozwoju społecznego ma piśmiennictwo i czytelnictwo (odniesienie do PRK P6S_WK)

3. Sugerowana literatura uzupełniająca:

J.S. Gruchała, M. Czerenkiewicz, *The Early Printed Book in Poland (15th-17th centuries)*, Avalon 2024

J. Pirożyński, *Johannes Gutenberg I początki ery druku*, Wydawnictwo Naukowe PWN 2002

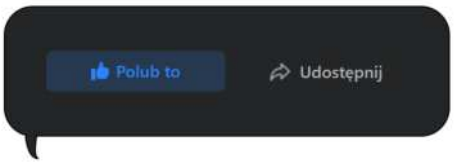
S.H. Steinberg, *Five Hundred Years of Printing*, Dover Publications 2017

R.Cave, S. Ayad, *Historia Książki. Od glinianych tabliczek po e-booki*, Wydawnictwo Arkady 2015

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 51: 550 lat druku w Polsce – czy na Zachodzie w końcu w to uwierzą?

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Almanach Cracoviense, 1474, https://pl.wikipedia.org/wiki/Almanach_Cracoviense_ad_annum_1474#/media/Plik:Kalendarz_1474.jpg ..... str. 2

[2] Jan Gutenberg, https://pl.wikipedia.org/wiki/Johannes_Gutenberg#/media/Plik:Gutenberg.jpg ..... str. 2

[3] Jost Amman, Buchbinder, https://de.wikisource.org/wiki/Eygentliche_Beschreibung_Aller_Stände_auff_Erden:Der_Buchbinder ..... str. 2

[4] Statut Łaskiego, 1506, https://pl.wikipedia.org/wiki/Statut_%C5%81askiego#/media/Plik:Commune_incliti_Poloniae_Regni_priuilegium_constitutionum_et_indultuum_publicitus_decretorum_approbatorumque_1506_(3742766)_(cropped).jpg ..... str. 3

[5] Kodeks Baltazara Behema, pocz. XVI w., https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/300330/edition/287325/content ..... str. 5

[6] Strona tytułowa II wydania Kroniki Polskiej Macieja Miechowity, https://pl.wikipedia.org/wiki/Chronica_Polonorum_(Maciej_Miechowita)#/media/Plik:Chronica_Polonorum_by_Maciej_Miechowita-title_page.jpg ..... str. 5